

ETNINĖ KULTŪRA IR ETNOKULTŪRINIS UGDYMAS

Visuomenėje dominuoja gana siaura etninės kultūros samprata. Etninė kultūra dažniausiai suvokiama kaip kažkada sukurta tolima kultūra, susijusi su senoviniu gyvenimo būdu. Toks etninės kultūros įsivaizdavimas tik iš dalies teisingas. Jis labai smarkiai susiaurina etninės kultūros supratimą, sutapatina ją tik su senąja tradicine kultūra.

Etninės kultūros nereikia suvokti vien kaip senais laikais egzistavusios kultūros, kaip muziejinio eksponato. Etninė kultūra nėra statiškas darinys, ji yra dinamiška, kintanti, atsinaujinanti bei egzistuojanti ir dabar. Keičiasi gyvensena, atsiranda naujos tradicijos, ištisi nauji folkloro žanrai, kuriasi nauji papročiai. Tam tikri šios kaitos aspektai yra universalūs, bet daug jų ir lokalinio pobūdžio, būdingi tik lietuviams ar tam tikrai konkrečiai Lietuvos gyventojų grupei (teritorinei, amžiaus, socialinei ir t. t.).

Įsisąmoninimas, kad lietuvių kultūra ne tik buvo, bet yra ir dabar, padėtų žiūrėti į etninę kultūrą ne tik kaip į tautos kultūrinio tapatumo, bet ir kaip į kiekvieno asmens savasties dalį.

Beje, apie etninės kultūros dinamiką, jos nuolatinį atsinaujinimą kalbama ir Etninės kultūros globos įstatyme (priimtame dar 1999 m.), tačiau ši etninės kultūros apibrėžimo dalis neretai tarsi pamirštama.

Savos kultūros specifikos (bei universalijų) supratimą padeda suvokti ir kitų kultūrų pažinimas. Kitų kultūrų pažinimas skatina atkreipti dėmesį į savo kultūros ypatumus, savo kultūros unikalumą (dabartinį, o ir tradicinį), skatina juo domėtis. Ir atvirkščiai. Savo etninės kultūros pažinimas leidžia geriau suvokti kitas kultūras, būti tolerantiškesniems etniniams ir kultūriniais skirtumams.

Pasiūlymai etninės kultūros ugdymo klausimais

Manau, kad būtų tikslinga *etninės kultūros* dalyką padaryti privalomu bendrojo lavinimo mokyklų dalyku.

Atskiro privalomo etninės kultūros (suprantamos plačiąja prasme) dalyko įtraukimas į bendro lavinimo mokyklų programas leistų mokiniams kompleksiskai pažinti tiek tradicinę, tiek šiuolaikinę lietuvių kultūrą, jos raidą bei santykį su kitomis kultūromis, ugdytų tarpkultūrinio bendravimo kompetenciją. Etninė kultūra būtų pristatyta ne fragmentiškai, bet būtų pateikiamas aiškus, visa ką apimantis jos vaizdas. Dalyko integracija į kitus mokymo dalykus to niekaip neužtikrintų.

Aukštesnėse klasėse etninė kultūra galėtų (ir turėtų) būti analizuojama tarpkultūriniame kontekste, kas leistų mokiniams suprasti ir objektyviai vertinti tarpkultūrinius skirtumus ir panašumus, ugdytų toleranciją kitoniškumui ir kartu skatintų pasididžiavimą savo kultūra, ugdytų tautinį ir pilietinį orumą, kuris glaudžiai susijęs su *savęs* ir *kitų* pažinimu.

Siūlau etninės kultūros dalykui skirti po vieną savaitinę pamoką bent vienerius mokslo metus pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo pakopose (konkrečius metus parinkti atsižvelgiant į esamą programos krūvį). Programos turinį, rezultatus priderinti prie mokinių amžiaus. Parengti tinkamus dalyko vadovėlius (į jų rengimą įtraukiant tiek mokytojus ekspertus, tiek kompetentingus etnologijos specialistus). Papildomai visose mokyklose sudaryti sąlygas savanoriškam neformaliai tradicinės etninės kultūros ugdymui (būreliai, ansambliai ir pan.).

Dr. Dalia Senvaitytė,
Vytauto Didžiojo universiteto
Etnologijos ir folkloristikos katedros doc.